

แผนงานความทรงจำแห่งโลกของยูเนสโก

ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต

องค์การยูเนสโกเริ่มวางแผนจัดตั้งแผนงานมรดกความทรงจำแห่งโลกเมื่อ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๕ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศจากส่วนราชการและเอกชนไปร่วมปรึกษากันในปี ๒๕๓๖ กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งศาสตราจารย์พิเศษคุณหญิงแม้นมาส ชวลิต ไปเป็นกรรมการที่ปรึกษา ระหว่างประเทศร่วมจัดทำแผนการดำเนินงาน เอกสารนี้ให้แนวทางที่เป็นตัวกำหนดให้ทราบความสำคัญของเอกสาร มรดกจดหมายเหตุ หนังสือหายาก ฯลฯ ที่รวมเป็นเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลก รวมทั้งมีการประชุมนานาชาติ ๓ ครั้ง ที่เป็นรากฐานของแผนงานมรดกความทรงจำแห่งโลกยูเนสโก

Memory of the World Programme of UNESCO

Professor Khunying Maenmas Chavalit

Memory of the World Programme was formulated by UNESCO on June 22, 1992 during which information experts from public and private sectors from around the world were invited to discuss the issue. In 1993 when UNESCO appointed an International Consultative Committee for preparing the work plan, Thai Government had nominated Prof. Khunying Maenmas Chavalit as a member of the Committee. The paper gives guidelines on the world significance of archival documents, rare books and other kinds of records as part of collective memory of the world, the foundation conferences, planning, the inception of the Memory of the World Programme (MOW) of UNESCO, the administration, sources of financial supports, experts, world cooperation and other matters related to the foundation of the Memory of the Word Programme (MOW) of UNESCO.

แผนงานความทรงจำแห่งโลกของยูเนสโก

ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต*

๑. ความหมาย

ความทรงจำแห่งโลก หมายถึง ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ จินตนาการ เรื่องราวของมนุษยชาติทั้งโลก ที่มีถิ่นฐานอยู่ตามที่แตกต่างกัน มีวัฒนธรรม ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และเชื้อชาติหลากหลายแตกต่างกัน แต่ก็ได้ร่วมกันโดยมิได้ตั้งใจ สร้างสรรค์ภูมิปัญญาให้ปรากฏเป็นรูปธรรม คือการบันทึกด้วยภาพ ลายลักษณ์อักษร และเสียง ลงในวัสดุต่างๆ เพื่อกันลืม เพื่อถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ทราบและนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป ตั้งแต่อดีตมาบรรพ์จนถึงปัจจุบัน รูปแบบตัวอักษรและวัสดุที่ใช้บันทึกมีหลากหลาย มีวิวัฒนาการเรื่อยมา รู้จักกันดี ได้แก่ หนังสือที่เขียนด้วยมือ หนังสือตีพิมพ์ด้วยเครื่องจักร วัสดุที่คนวัสดุบนแผ่นฟิล์มและแถบเสียง วัสดุอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ดิสเก็ต ซีดี-รอม มัลติมีเดีย และฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ สิ่งเหล่านี้รวมกันนับเป็นเอกสารมรดกเป็นเครื่องบ่งชี้อารยธรรมของมนุษยชาติ และเป็นทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และสานต่ออารยธรรมของโลก

หนังสือ และสื่ออย่างอื่น รวมทั้งเอกสาร จดหมายเหตุ บันทึกการปฏิบัติงานของบุคคล องค์กร ภาครัฐและภาคเอกชน วัสดุซึ่งนำมาใช้บันทึกเนื้อหาความรู้นั้น หลายชนิดไม่มีความคงทนต่อภูมิอากาศ ความชื้น ฝุ่นละออง แสงแดดจัด บางประเภท เช่น กระดาษ ที่ใช้พิมพ์หนังสือพิมพ์รายวัน มีสารเคมีบางอย่างในเนื้อซึ่งทำลายเนื้อกระดาษนั้น นอกจากนี้ยังมีสัตว์ที่ทำลาย เช่น ปลวก หนอนหนังสือ แมลงสาบ หู มีบุคคลที่ใช้หนังสือโดยไม่ระมัดระวัง หรือไม่ตระหนักในคุณภาพ ก็ได้ทำลายเอกสารมรดกของโลกตลอดเวลา ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟป่า ดินถล่ม พายุและแผ่นดินไหว และพฤติกรรมของมนุษย์ที่ก่อสงคราม ก็ได้ทำให้เกิดการสูญเสียอย่างมหึมา เช่น ห้องสมุดอเล็กซานเดรียสมัยโบราณ แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ.๒๕๖๖ ทำให้หนังสือและเอกสารจดหมายเหตุ ๙๐๐,๐๐๐ เล่ม ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยโตเกียวถูกทำลายหมด น้ำท่วมใหญ่ที่เมืองฟลอเรนซ์ในอิตาลีเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๙ ทำให้หนังสือกว่าสองล้านเล่มจมน้ำ การบูรณะเข้าสู่สภาพเดิมยังคงดำเนินการอยู่จนถึงบัดนี้ เมื่อไฟไหม้พระที่นั่งศิวโมกษพิมาน ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหลายปีมาแล้ว คัมภีร์ไบเบิลจำนวนมากถูกไฟเผา ที่กู้คืนมาได้ก็เป็นชิ้นส่วนเปียกน้ำ หลายชิ้นยังไม่สามารถนำมาเรียงร้อยให้เป็นผูกเดียวกันได้

ที่กล่าวมาเป็นเพียงตัวอย่างที่รู้จักกันแต่ที่ยังไม่รู้กันทั่วก็ยังมีอีกมาก ความรู้ที่ซึ่งเป็นมรดกตกทอดกันมาได้สูญหายไปอย่างมหึมา

*นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (๒๕๕๔-๒๕๕๕)

องค์การการศึกษา สหประชาชาติ ได้ตระหนักในอันตรายดังกล่าวจึงเห็นควรหาทางปกป้องเอกสารมรดกที่ยังมีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งเนื้อหาและวัสดุบันทึกเนื้อหาให้ชาวโลกได้เข้าถึงและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ที่ประชุมสมัชชาสามัญประจำปี พ.ศ.๒๕๓๕ ของยูเนสโก ได้มีมติให้จัดตั้งแผนงานความทรงจำแห่งโลก ขึ้นเพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่เอกสารมรดกของโลก โดยพยายามหาวิธีอนุรักษ์ที่เหมาะสมที่สุด คัดเลือกเอกสารมรดกที่มีความสำคัญในระดับโลก ระดับภูมิภาคของโลกและระดับประเทศ ไม่ว่าเอกสารมรดกนั้นจะเกิดขึ้น และเก็บอยู่ในประเทศใด นอกจากการอนุรักษ์แล้ว ก็จะหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุด สำหรับเผยแพร่สู่โลกอย่างทั่วถึงอีกด้วย

๒. ลักษณะของเอกสารมรดก

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนงานความทรงจำแห่งโลก องค์การยูเนสโก ได้กำหนดลักษณะของเอกสารมรดก (ไม่รวมถึงวรรณกรรม มุขปาฐะ นาฏศิลป์ และดนตรีที่ยังไม่ได้รับการบันทึกลงวัสดุ) ดังนี้

- ๒.๑ เคลื่อนที่ได้ (ไม่รวมสิ่งบันทึกลงในผนังถ้ำ กำแพงตึก เช่น ภาพฝาผนังโบสถ์)
- ๒.๒ ประกอบด้วยสัญลักษณ์ รหัส เสียงและภาพ
- ๒.๓ อนุรักษ์ได้
- ๒.๔ ทำสำเนาได้ ถ่ายทอดไปสู่วัสดุอย่างอื่นเพื่อการบันทึกได้
- ๒.๕ เป็นผลผลิตของกระบวนการจัดทำเอกสาร

๓. องค์ประกอบของเอกสารมรดก

เอกสารมรดกประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ เนื้อหา และวัสดุบันทึกเนื้อหา สองส่วนนี้มีความสำคัญเท่ากันในแผนงานความทรงจำแห่งโลก

๓.๑ ส่วนที่เป็นวัสดุที่จับต้องได้ประเภทกระดาษ เช่น หนังสือตัวเขียน หนังสือตัวพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ไปสเตอร์ ซึ่งได้มีการบันทึกเนื้อหาโดยใช้ดินสอ ปากกา และหมึกสีระบายภาพ พู่กัน และอื่นๆ วัสดุอาจเป็นกระดาษที่ทำด้วยมือ กระดาษที่ทำด้วยเครื่องจักร แผ่นปาปรัส แผ่นหนัง ไบลาณ เปลือกไม้ แผ่นผ้า แผ่นไม้ไผ่ กระดุกสัตว์ ก้อนหิน และอื่นๆ

๓.๒ วัสดุบันทึกที่จับต้องได้ประเภทแผ่นฟิล์มและวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โสตทัศนวัสดุที่เป็นแผ่นฟิล์ม แผ่นเสียง แถบบันทึกเสียง ฟิล์มถ่ายภาพและฟิล์มภาพยนตร์ แผ่นดิสก์ แผ่นซีดี ซึ่งใช้บันทึกลายลักษณ์อักษรตามที่ใช้อยู่ หรือที่แปลงเป็นรหัสดิจิทัล

๓.๓ สิ่งบันทึกลงในวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ ที่บรรจุอยู่ในเว็บไซต์ ในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ เนื้อหาจะอยู่ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

๓.๔ สัญลักษณ์ที่บันทึกแล้วลงในวัสดุประเภทกระดาษ เช่น ตัวหนังสือ ภาพวาด แผนที่ โน้ตเพลง

๔. ปริมาณของเอกสารมรดก

๔.๑ เอกสารมรดกประเภทที่มีฉบับเดียว แฟ้มเดียว ข้อความจบบริบูรณ์ในแผ่นเดียวหรือแฟ้มเดียวกัน

๔.๒ เอกสารมรดกประเภทที่มีหลายแผ่นเกี่ยวข้องกันอยู่เป็นกลุ่ม หรือเป็นแฟ้มหลายแฟ้มต่อเนื่องกันในเรื่องเดียวกัน

เอกสารเหล่านี้มักอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ เช่น ห้องสมุด หน่วยงานจดหมายเหตุ สถาบันการศึกษา ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์สถาน ศูนย์วัฒนธรรมในระดับหน่วยงานขององค์กร หรือในระดับประเทศ เอกสารเหล่านี้จะมีค่ามากต่อผู้ครอบครอง ทะเบียนความทรงจำแห่งโลกจะขึ้นบัญชีว่าเป็นมรดกเอกสารของโลก เฉพาะเอกสารที่ได้รับการคัดเลือก กลับกรองแล้วว่ามีความสำคัญในระดับสากลอย่างแท้จริง ตามหลักเกณฑ์กำหนดซึ่งจะได้กล่าวต่อไป คณะกรรมการระหว่างประเทศที่ปรึกษาแผนงานความทรงจำแห่งโลก เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญผู้ได้รับมอบหมายจากยูเนสโกให้ทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และคัดเลือกเอกสารซึ่งประเทศสมาชิกเสนอให้พิจารณา ซึ่งจะได้กล่าวถึงคณะกรรมการชุดนี้ในลำดับต่อไป

๕. วัตถุประสงค์ของแผนงาน

วัตถุประสงค์ของแผนงาน มี ๓ ประเภท คือ

๕.๑ เพื่ออำนวยความสะดวกในการอนุรักษ์เอกสารมรดก โดยใช้เทคนิคที่เหมาะสมที่สุด โดยให้ความช่วยเหลือด้านปฏิบัติโดยตรง โดยให้คำแนะนำและความรู้ โดยสนับสนุนการฝึกอบรมหรือโดยแสวงหาผู้สนับสนุนโครงการบางโครงการ

๕.๒ เพื่อช่วยเหลือกระจายเอกสารมรดกให้กว้างขวาง ให้คนทั่วโลกเข้าถึงได้ เช่น ส่งเสริมการผลิตฉบับดิจิทัล เพื่อให้เข้าสู่อินเทอร์เน็ต จัดพิมพ์และกระจายหนังสือ ผลิต ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ทั้งนี้ก็จะพิจารณาทางด้านกฎหมายเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของเอกสารมรดกไปด้วย

๕.๓ เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของเอกสารมรดก ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลก ยูเนสโกจึงได้พิจารณาจัดทำทะเบียนเอกสารมรดก (Memory of the World Register) และใช้สื่อทุกชนิดเพื่อประชาสัมพันธ์เอกสารมรดกที่ขึ้นทะเบียนแล้ว

๖. วิสัยทัศน์และพันธกิจ

๖.๑ วิสัยทัศน์

เอกสารมรดกของโลกเป็นของคนทุกคนในโลก จำเป็นต้องได้รับการอนุรักษ์อย่างสมบูรณ์แบบ และต้องได้รับการปกป้องอย่างเต็มที่ ในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์และการปฏิบัติทางวัฒนธรรม จำเป็น ต้องได้รับการเผยแพร่อย่างถาวร และโดยปราศจากอุปสรรคขัดขวาง ให้ทุกคนได้ทราบทั่วกัน (The World's documentary heritage belongs to all, should be fully preserved and protected for all and, with due recognition of cultural mores and practicalities, should be permanently accessible to all and, with due recognition of cultural mores and practicalities, should be permanently accessible to all without hindrance)

๖.๒ พันธกิจ

พันธกิจของแผนงานความทรงจำแห่งโลก คือ การเพิ่มพูนความตระหนัก และการปกป้อง เอกสารมรดกของโลก ต้องทำให้เกิดผลสำเร็จในการให้ทุกคนได้เข้าถึงอย่างถาวร (The mission of the Memory of the World Programme is to increase awareness and protection of the world's documentary heritage, and achieve its universal and permanent accessibility.)

๗. โครงสร้างองค์กรเพื่อการปฏิบัติ

๗.๑ โครงสร้างองค์กรภายในสำนักงานของผู้อำนวยการองค์การยูเนสโก

ก่อนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างส่วนงานที่เกี่ยวกับสารนิเทศ (Information) และสื่อสาร (Communication) แผนงานความทรงจำแห่งโลก เป็นกิจกรรมหนึ่งของโครงการสารนิเทศทั่วไป (General Information Program) รายงานตรงต่อรองผู้อำนวยการที่รับผิดชอบงานสารนิเทศ และการสื่อสาร ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับสารนิเทศทั่วไป การพัฒนาหนังสือ ห้องสมุด การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งแผนงานความทรงจำแห่งโลก มีหน่วยงาน รับผิดชอบงานเหล่านี้ เรียกว่า **Information Society Division** อยู่ในกำบังคัมบัญชาของนายอาเบล อาซิช เอบีด (Abel Aziz Abid) (เอกสาร Memory of the World - Preservation and sharing access to our documentary heritage-UNESCO, August 2003)

๗.๒ โครงสร้างองค์กรภายนอกสำนักงานของผู้อำนวยการองค์การยูเนสโก โครงการนี้ เกี่ยวข้องกับบุคคล และองค์กรต่างๆ หลายฝ่ายทั่วโลก เช่น

๗.๒.๑ บุคคลที่เป็นเจ้าของเอกสารมรดก คือบุคคลผู้ผลิตสื่อในรูปแบบต่างๆ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีสารสนเทศ นักอักษรศาสตร์ และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเอกสาร มรดกของโลกทุกด้านที่ได้มีการบันทึกไว้ในเอกสารมรดกและที่ยังคงอยู่ในรูปมขปาฐะ

๗.๒.๒ องค์กรที่ เป็นผู้ผลิต ผู้รวบรวมอนุรักษ์และเผยแพร่ คือ ห้องสมุด หน่วยงาน จดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์สถาน รวมทั้งหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น แต่ทำหน้าที่รวบรวม อนุรักษ์ และเผยแพร่ นอกจากนี้ยังมีสมาคมทางวิชาการและวิชาชีพ ที่มีเอกสารมรดกไว้ในความครอบครอง เช่น สมาคมประวัติศาสตร์ สมาคมโบราณคดี สมาคมรักษาสสมบัติวัฒนธรรม สมาคมสถาปนิก วิศวกรรมสถาน และอื่นๆ

ดังนั้น องค์การยูเนสโกจึงได้กำหนดให้มืองค์กรภายนอกสำนักงาน เพื่อทำหน้าที่ ซึ่งเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และเผยแพร่เอกสารมรดก ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือจากรัฐสมาชิกโดยผ่าน คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความร่วมมือกับยูเนสโกเป็นผู้ประสานงาน

องค์กรภายนอกสำนักงาน ได้แก่ คณะกรรมการระหว่างประเทศที่ปรึกษาของ แผนงานความทรงจำแห่งโลก (An International Advisory Committee for the **Memory of the World Programme**) ผู้อำนวยการองค์การยูเนสโก เป็นผู้แต่งตั้ง คณะกรรมการระหว่างประเทศ ชุดนี้ ด้วย ความร่วมมือจากประเทศสมาชิก องค์กรระหว่างประเทศ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ เช่น IFLA, ICA ในการคัดเลือกและเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับเอกสารมรดก คณะกรรมการชุดนี้ มีจำนวน ๑๔ คน แต่ละคนได้รับการเสนอชื่อในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีความสามารถเฉพาะตน (Personal Capacity) มิใช่เป็นตัวแทนของประเทศ คณะกรรมการบริหารของยูเนสโก (The Executive Board of UNESCO) ได้ลงนามในบทบัญญัติว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศ คณะนี้ ได้รับการแต่งตั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ.๑๙๗๖ (พ.ศ. ๒๕๓๙)

คณะกรรมการระหว่างประเทศชุดดังกล่าว มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ในตอนแรกเริ่ม มีหน้าที่จัดทำแผนกิจกรรม ซึ่งยูเนสโกจะมีบทบาทในการประสานงาน ผู้สนับสนุน และสร้างความตระหนักในคุณค่าของเอกสารมรดก อันตรายและความจำเป็นในการ อนุรักษ์และเผยแพร่ เปิดโอกาสในการเข้าถึงอย่างแพร่หลาย กำหนดโครงการและวิธีการในการ ทำงานตามภารกิจที่เกี่ยวข้อง

๒. กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคูณค่าของเอกสารว่า สมควรจัดให้เป็นเอกสารมรดก ในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค หรือระดับระหว่างประเทศ โดยร่วมมือกับองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง

๓. กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของการดำเนินแผนงาน แต่งตั้งอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อนุกรรมการดำเนินงานกลั่นกรองขอเสนอจากประเทศต่างๆ อนุกรรมการทางเทคนิค อนุกรรมการ หาทุน ให้คำแนะนำแก่อนุกรรมการ และพิจารณารายงานของอนุกรรมการ

๔. ให้คำแนะนำแก่รัฐสมาชิก โดยร่วมกับคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความร่วมมือกับ ยูเนสโก และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง จัดทำบัญชีเอกสารทั้งหมดในการควบคุมของห้องสมุดหรือ หน่วยงานจดหมายเหตุที่กำลังตั้งอยู่ในอันตราย

๕. จัดทำเอกสารทางวิชาการว่าด้วยการอนุรักษ์และเผยแพร่

๖. ดำเนินงานโครงการนำร่อง เพื่อศึกษาวิธีที่ปลอดภัยที่สุดในการอนุรักษ์เอกสารมรดก ในรูปของสื่ออย่างอื่นนอกจากหนังสือ ที่ใช้กระดาษเป็นวัสดุเพื่อการบันทึกเนื้อหา

การกำหนดการปฏิบัติงานของคณะกรรมการระหว่างประเทศ

คณะกรรมการระหว่างประเทศ ได้ประชุมเพื่อพิจารณากลับกรองความสำคัญของเอกสารมรดก ซึ่งรัฐสมาชิกเสนอ ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๓๖-๒๕๔๖ (ค.ศ.๑๙๙๓-๒๐๐๓) จำนวน ๖ ครั้ง ดังนี้

การประชุมครั้งที่ ๑

ณ เมืองปุลทุสค์ (Pultusk) ประเทศโปแลนด์ ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๔ กันยายน ๒๕๓๖ วัตถุประสงค์หลักของการประชุม คือ การกำหนดแผนงาน นโยบาย และวิธีการนำเสนอ นโยบาย และแผนงานลงสู่การปฏิบัติ ประเด็นสำคัญที่ได้หารือร่วมกันไว้คือ

๑. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคูณค่าของเอกสาร ซึ่งได้แก่

ก) คุณค่าในทางวิชาการ วรรณกรรม ภาษา ประวัติศาสตร์และมีความเป็นหนึ่ง หน้าที่เปรียบเทียบมิได้

ข) คุณค่าของวัสดุที่ใช้บันทึกเอกสาร ซึ่งจะต้องอนุรักษ์ไว้ เช่น งดงามเป็นพิเศษ เป็นวัสดุที่หายาก

ค) ความสำคัญในบริบทข้างเคียง เช่น เก็บอยู่ในสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

ง) ความจำเป็นต้องอนุรักษ์เพราะอยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิต หรือสูญหาย

๒. พิจารณารายละเอียดของเอกสารมรดก ซึ่งมีการเสนอให้พิจารณา ๔ เรื่อง คือ

- **Saint Petersburg** : The Redziusill Chronical;

- **Sofia** : Saint Sophia;

- **Caracus** : Protection of Latin America's early newspapers : และ

- **Prague** : Illuminated manuscripts of the National Library.

๓. มาตรการป้องกันในการอนุรักษ์ จะต้องประกอบด้วยมาตรการป้องกัน การพัฒนา เทคโนโลยีที่มีอยู่ขณะนั้น ต้องจัดให้มีการฝึกอบรม และพัฒนาหลักสูตรการอบรมที่มีอยู่ในสอดคล้อง กับสถานการณ์ปัจจุบัน

๔. ความร่วมมือระหว่างประเทศกับองค์กรอื่นที่อนุรักษ์เอกสารมรดก ยูเนสโก จะร่วมมือกับองค์กรของประเทศที่ได้มีสถาบัน หรือมูลนิธิที่ทำการอนุรักษ์เอกสารมรดกอยู่แล้วคือ **The Al-Furgun Islamic Heritage Foundation Technology and Software Engineering Centre (RITSEC), Cairo, The Commission on Preservation and Access, Washington, D.C.** ในการดำเนินงานเรื่องนี้

ร่วมกันอย่างใกล้ชิดต่อไป

๕. **โครงสร้างเพื่อการดำเนินงาน** โครงสร้างองค์กรเพื่อการดำเนินงานในระดับประเทศคือ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงานความทรงจำแห่งโลก มีหน้าที่ติดตามผลการดำเนินงาน อนุรักษ์และเผยแพร่ คณะกรรมการนี้จะประกอบด้วย บรรณารักษ์ นักจดหมายเหตุ ผู้เชี่ยวชาญด้าน อนุรักษ์และเผยแพร่ และผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติการปฏิบัติงาน

๖. **เทคนิคและการเงิน** กระบวนการเทคนิคในการทำสำเนาเพื่อการอนุรักษ์ คือ การถ่ายภาพ และการทำดิจิทัลนั้น นับว่ามีประสิทธิภาพ แต่ต้องคำนึงถึงเทคนิคอื่นๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต แต่ละ โครงการเพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่าย ดังนั้นจึงควรจัดตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อ พิจารณาการจำหน่ายผลผลิตของแผนงานความทรงจำแห่งโลกอย่างกว้างขวางทั่วโลก โดยขอให้ ยูเนสโกเผยแพร่ข่าวด้วยการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ขององค์กรด้วย และเพื่อให้มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เพียงพอ จึงอาจจำเป็นต้องมีการแสวงหาทุนจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม **ซึ่งงบประมาณที่ต้องการ สำหรับนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในช่วงปี พ.ศ.๒๕๓๗-๒๕๓๘ คือ**

- ก) การจัดทำบัญชีเอกสารมรดกที่สูญหาย ที่กำลังตกอยู่ในอันตราย บัญชีกิจกรรมที่กำลังดำเนินการ และคู่มือการดำเนินการ
- ข) การรณรงค์เพื่อหาทุนและขอบริจาค
- ค) การดำเนินงานโครงการที่ได้รับอนุมัติให้เป็นเอกสารมรดกโลกระหว่างเป็นงบประมาณและ
- ง) การเผยแพร่เอกสารมรดกที่อาจไม่ได้รับเงินช่วยเหลือในการเผยแพร่จากองค์การ ยูเนสโก

ข้อเสนอแนะ

คณะกรรมการระหว่างประเทศ ได้มีข้อเสนอแนะต่อยูเนสโก สรุปได้ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคำจำกัดความและการดำเนินงาน

๑. ขอให้คำจำกัดความของ “แผนงานความทรงจำแห่งโลก” ว่าเป็นวิธีการใหม่ ในการปกป้องเอกสารมรดกให้พ้นจากอันตราย ในการจัดให้มีการเข้าถึงทุกคนตามวิถีทางประชาธิปไตย และในการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง วัตถุประสงค์ของแผนงานนี้ทุกข้อมีความสำคัญทัดเทียมกันและสัมพันธ์กัน ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โดยเทคนิคที่เหมาะสมที่สุด โดยให้มีการเข้าถึงเสมอหน้ากัน ไม่มีการกีดกัน และโดยการกระจายผลผลิตออกไปสู่มวลชนอย่างกว้างขวางที่สุด

๒. ขอเสนอให้นำ “แผนงานความทรงจำแห่งโลก” เข้าสู่การปฏิบัติโดยเร็วที่สุด ที่อาจดำเนินการได้

๒. ขอบเขตของแผนงาน และหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก

๒.๑ ความคิดเกี่ยวกับเอกสารมรดกให้ครอบคลุมเอกสารหลากหลาย ไม่จำกัดเฉพาะหนังสือตัวเขียน และเอกสารที่มีคุณค่าหายากที่เก็บอยู่ในห้องสมุด และหน่วยงานจดหมายเหตุเท่านั้น หากจะต้องรวมสื่อทุกประเภท โดยเฉพาะเอกสารโสตทัศน วรรณกรรมมุขปาฐะซึ่งได้รับการบันทึกแล้ว ทั้งนี้ความสำคัญของวรรณกรรมมุขปาฐะจะแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น

๒.๒ เสนอหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารมรดกในครอบครองที่จัดระบบไว้ดีแล้ว (Holdings : an organized body of records) และเอกสารมรดกในชุดที่คัดสรรแล้ว (Collection : a set of documents selected individually) ในการพิจารณาคัดเลือกเอกสารมรดกชั้นไหน หรือ กลุ่มไหน ต้องใช้หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกทุกข้อดังต่อไปนี้ : เนื้อหาความสำคัญในระดับประเทศ ภูมิภาค หรือระดับโลก สภาพของวัสดุที่ใช้บันทึก ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามโครงการ (ภายในระยะเวลาไม่นานนัก) สภาพตามธรรมชาติของเอกสารซึ่งไม่อาจหามาทดแทนได้

๒.๓ เสนอลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานเกี่ยวกับเอกสารมรดกใน “แผนงาน ความทรงจำแห่งโลก” คือ การคัดเลือกการเตรียมเอกสารให้อยู่ในสภาพที่พร้อมเก็บและเผยแพร่ การเก็บรักษาไว้ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม หากจำเป็นก็ต้องมีการถ่ายภาพไว้ ต้องแปลงเป็นดิจิทัล จัดทำคำอธิบาย และบรรณนิทัศน์เอกสารนั้นๆ ต้องจัดให้มีบุคลากรดำเนินงานเกี่ยวกับเอกสาร โดยเฉพาะหากจำเป็น ต้องจัดการฝึกอบรมบุคลากร ในบางกรณีจำเป็นต้องมีการแปลข้อมูลทางบรรณานุกรม และเนื้อหาทั้งฉบับ เป็นภาษาสากล เพื่อเตรียมเอกสารมรดกตามขั้นตอนดังกล่าวแล้วก็ควรจัดการแจกจ่าย หรือ เผยแพร่ผลผลิตด้วยวิธีอื่นๆ อย่างกว้างขวางเท่าที่จะทำได้

๒.๔ เสนอให้มีการปิดประกาศข้อความว่า **Memory of the World Label** แก่เอกสารมรดกที่ผ่านการรับรองแล้วว่าเป็นเอกสารมรดกที่มีความสำคัญในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก

๒.๕ เสนอให้จัดลำดับความสำคัญในลำดับแรกให้แก่กิจกรรมเกี่ยวกับภูมิภาค หรือ กลุ่มประเทศ หรือกิจกรรมที่ดำเนินการด้วยความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมกับรัฐสมาชิก ขอให้พิจารณากิจกรรมและวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยว่าทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ให้มีการปรับเกณฑ์มาตรฐานให้สอดคล้องกับสภาพของประเทศและภูมิภาค

๒.๖ ในกรณีของเอกสารมรดกของชนชาติที่แตกสลาย และกรณีที่เอกสารมรดกของชาติถูกย้ายที่ หรือถูกแบ่งแยกไปไว้หลายแห่ง ขอให้รวบรวมไว้ในเอกสารมรดกภายใต้แผนงาน ความทรงจำแห่งโลกด้วย

๓. โครงสร้างองค์กร

โครงสร้างองค์กรมี ๓ ระดับ คือ

๓.๑ **ระดับประเทศ** ควรมีคณะกรรมการแห่งชาติ ผู้รับผิดชอบในการคัดเลือกและดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารตามหลักเกณฑ์กำหนด นำเสนอคณะกรรมการระหว่างประเทศที่ปรึกษาแผนงาน และดำเนินการในขั้นตอนต่อไป คณะกรรมการนี้ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่อาจให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานต่อไปตามขั้นตอน ตัวแทนของผู้ใช้เอกสารมรดก ผู้เผยแพร่เอกสารซึ่งจะต้องเคารพสิทธิความเป็นเจ้าของเอกสารมรดก

๓.๒ **ระดับภูมิภาค** คณะกรรมการระดับภูมิภาคมีหน้าที่คัดเลือกเอกสารมรดกของภูมิภาค นำเสนอคณะกรรมการระหว่างประเทศที่ปรึกษาแผนงาน โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของภูมิภาค

๓.๓ **ระดับระหว่างประเทศ** คณะกรรมการระหว่างประเทศที่ปรึกษาแผนงานความทรงจำแห่งโลก มีหน้าที่แนะนำแนวทางนโยบาย และการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ เสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการระดมทุน การจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการภายหลังที่เอกสารมรดกได้รับการรับรองให้เป็นเอกสารมรดกของโลก หาทุนดำเนินการให้แก่เอกสารมรดก ซึ่งไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากยูเนสโก

๔. การเงิน

๔.๑ ขอให้มีการจัดตั้ง กองทุนระหว่างประเทศ เพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับเอกสารมรดกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว ขอให้จัดลำดับความสำคัญแรกให้แก่ เอกสารมรดกที่จัดว่าเป็นมรดกของโลก หรือ ของภูมิภาค ขอให้จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งของยูเนสโกให้แก่กองทุนแผนงานความทรงจำแห่งโลก ขอให้นำเงินกองทุนนอกงบประมาณ (Extra-budgetary resources) มาใช้ด้วย

๕. โครงการกิจกรรม

๕.๑ เสนอให้ยูเนสโกรับบทบาทของผู้ประสานงานและผู้กระตุ้นให้เกิดความสนใจในกลุ่มประเทศรัฐสมาชิก องค์การระหว่างประเทศ มูลนิธิของรัฐและของเอกชน ดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแผนงานความทรงจำแห่งโลก

๕.๒ เสนอให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ๒ คณะ คือ

ก) คณะอนุกรรมการ ที่ทำหน้าที่ประเมินศักยภาพ และประสิทธิภาพของเทคโนโลยีที่ใช้ หรืออาจนำมาใช้ในแผนงาน

ข) คณะอนุกรรมการการศึกษาด้านการตลาดระดับโลกของผลิตผลของแผนงาน

๕.๓ เสนอให้มีการจัดทำบัญชีสำคัญ ๓ บัญชี คือ

ก) บัญชีเอกสารมรดกในครอบครองของหน่วยงานจดหมายเหตุ ซึ่งอยู่ในสภาพเสียหายจนไม่อาจฟื้นฟูเข้าสู่สภาพเดิม

ข) บัญชีเอกสารมรดกของห้องสมุดและหน่วยงานจดหมายเหตุที่กำลังตกอยู่ในอันตราย

ค) บัญชีกิจกรรมเพื่อการปกป้องเอกสารมรดกที่กำลังดำเนินการอยู่

๖. การจัดทำคู่มือ

เสนอให้ยูเนสโกจัดทำคู่มือเกี่ยวกับข้อกำหนดด้านเทคนิค ด้านกฎหมาย ด้านโครงสร้างระบบการเงิน และคู่มือการปฏิบัติงานขององค์กรในแผนงานความทรงจำแห่งโลก

หมายเหตุ : บัญชีดังกล่าวในข้อ ๕.๓ จะเป็นฐานข้อมูลซึ่งจะมีการปรับเป็นครั้งคราวให้ทันเหตุการณ์และเวลา จะมีการร่วมมือในการทำบัญชีเหล่านี้ กับองค์กรทางวิชาชีพ เช่น IFLA, ICA, FID, และ IASA เป็นต้น

การประชุมครั้งที่ ๒

การประชุมครั้งที่ ๒ จัดขึ้น ระหว่างวันที่ ๓-๕ พฤษภาคม ๒๕๓๘ ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

มีระเบียบวาระการพิจารณา ๑๒ วาระ คือ

- ๑) พิจารณากิจกรรมของแผนงานที่กำลังดำเนินอยู่
 - ๒) ขอบเขตของแผนงาน
 - ๓) ทะเบียนเอกสารมรดกในแผนงานความทรงจำแห่งโลก
 - ๔) เอกสารที่ได้รับการเผยแพร่
 - ๕) หลักเกณฑ์ในการคัดเลือก
 - ๖) กระบวนการเทคนิค
 - ๗) ปัญหาด้านกฎหมาย
 - ๘) การฝึกอบรม
 - ๙) การเงิน ยุทธศาสตร์ด้านการตลาดและการสร้างความตระหนัก
 - ๑๐) องค์กรประกอบของคณะกรรมการระหว่างประเทศที่ปรึกษาแผนงาน
 - ๑๑) การบริหารจัดการแผนงาน
 - ๑๒) ปฏิญญาว่าด้วย “ความทรงจำแห่งโลก”
๑. การพิจารณากิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่

๑.๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติ : สำนักงานได้ส่งหนังสือถึงรัฐสมาชิกทั้งหมดเชิญชวนให้แต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงาน ความทรงจำแห่งโลกจนถึงวันประชุม ๑๐ ประเทศได้แต่งตั้งคณะกรรมการแล้ว คือ เบลารุส (Belarus) เคปเวิร์ด (Cape Verde) จีน โคลอมเบีย โครเอเชีย (Croatia) คิวบา ฟินแลนด์ ฮังการี มาลาวี และเมารีทานีเย อีก ๕ ประเทศกำลังจะจัดตั้ง คือ แคนาดา เดนมาร์ก เยอรมัน สเปน และ แซร์ (Zaire) จอร์แดนกับซีเรีย แจ้งว่ามีหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ เช่นเดียวกับคณะกรรมการแห่งชาติอยู่แล้ว

๑.๒ ได้มีการประชุมหารือเกี่ยวกับ “แผนงานความทรงจำแห่งโลก” ในระดับภูมิภาค ๒ ครั้ง ครั้งแรกที่กัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ และครั้งที่สอง ที่กรุงบูดาเปสต์ ระหว่างวันที่ ๙-๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ที่ประชุมได้ปรารถนาด้วยความสนใจในสภาพของเอกสารมรดกในประเทศที่ด้อยพัฒนา หากไม่มีการดำเนินการอนุรักษ์ภายใน ๒-๓ ปีข้างหน้า ความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงจะเกิดขึ้นแน่นอน ที่ประชุมมีมติว่า จะสร้างกลไกในระดับประเทศและระดับภูมิภาค เพื่อสำรวจสภาพจริงของเอกสารมรดกที่มีอยู่ และจะเตรียมการอนุรักษ์ ในขณะที่เดียวกันก็จะหาทางส่งเสริมให้มีตลาด เพื่อหาทุนดำเนินการแผนงานต่อไป ที่ประชุมบูดาเปสต์ แสดงความกังวลว่า แม้วิธีการดิจิทัลได้ช่วยเผยแพร่เอกสารอย่างกว้างขวาง แต่มีข้อจำกัด คือไม่อาจทดแทนวิธีอนุรักษ์ตามแบบดั้งเดิมได้ ที่ประชุมได้ตกลงให้มีโครงการร่วมกันจะจัดให้มีอุปกรณ์สำหรับดิจิทัลเคลื่อนที่ไปตามประเทศที่ต้องการ ในขณะที่เดียวกันจะมีการทดสอบคุณภาพของเอกสารดิจิทัลด้วย

๑.๓ ความสนับสนุนขององค์กรเอกชน แผนงานความทรงจำแห่งโลกได้รับการบรรจุเข้าในระเบียบวาระการประชุมประจำปีของหลายองค์กร เช่น สภาระหว่างประเทศว่าด้วยจดหมายเหตุ (International Council on Archives-ICA) และสหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมและสถาบันห้องสมุด (International Federation for Library Associations and Institutions-IFLA) ช่วยจัดทำบัญชี เอกสารมรดกที่กล่าวถึงในการประชุมครั้งแรก บัญชีเอกสารมรดกที่ถูกทำลายในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ จะพร้อมตีพิมพ์เผยแพร่ได้ ก่อนสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ส่วนบัญชีกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ จะได้นำเสนออยู่เนสโกภายในอีก ๒-๓ เดือน

๑.๔ โครงการนำร่อง ด้วยความร่วมมือกับอัลแบร์ตินา (Albertina) โครงการกรุงปราก ได้ผลิตแผ่นซีดีแผ่นที่สองแล้ว ได้จัดทำและเผยแพร่เอกสารลำดับเหตุการณ์สำคัญของเรดซิวิล (The Radzivil Chronicle) ในรูปของซีดี มัลติมีเดีย ดิสก์ เอกสารเซนต์โซเฟียได้จัดทำแล้วในปารีส ผู้สนใจติดต่อขอได้จากสำนักงานสารนิเทศทั่วไปของสำนักงานใหญ่ยูเนสโก จนถึงปัจจุบันมีโครงการที่รอความเห็นชอบ และการสนับสนุนทางการเงินราว ๓๐ โครงการ

๒. ขอบเขตของแผนงาน

- ๒.๑ แจน ลิลล์ (Jan Lyall) เสนอร่างคู่มือการดำเนินงานแผนงานให้ที่ประชุมพิจารณา
- ๒.๒ ให้รวมวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภทไว้ในเอกสารมรดก
- ๒.๓ ควรสนับสนุนการบันทึกเอกสารमुखपात्र และอาจนำมาพิจารณาได้ว่าเป็นเอกสารมรดกประเภทหนึ่ง

๓. ทะเบียนเอกสารความทรงจำแห่งโลก (Memory of the World Register)

๓.๑ การเรียกชื่อเอกสารในทะเบียนเอกสารความทรงจำแห่งโลก ที่ผ่านการพิจารณารับรองแล้ว ให้เรียกตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ เอกสารมรดกที่มีความสำคัญในระดับประเทศให้ใช้ชื่อประเทศกำกับ เช่น เอกสารมรดกของเปรู เอกสารมรดกที่มีความสำคัญในระดับภูมิภาค ให้ใช้ชื่อภูมิภาคกำกับ เช่น เอกสารมรดกของภูมิภาคแปซิฟิก

๓.๒ ไม่ควรจำกัดจำนวนเอกสารมรดกที่จะขึ้นทะเบียน

๓.๓ เอกสารมรดกที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญในระดับโลก จึงจะมีสิทธิ์ปิดป้ายว่าเป็น “เอกสารมรดกแห่งโลก”

๔. เอกสารมรดกที่อยู่ในประเทศอื่น

เอกสารมรดกของบางประเทศ บางชิ้นตกอยู่ที่ประเทศอื่น ด้วยเหตุผลต่างๆ กันในอดีต ควรมีการสอบถามว่าประเทศไหนมีเอกสารมรดกของประเทศอื่นอยู่บ้าง หากได้รับการขอร้องประเทศที่มีเอกสารในครอบครองก็อาจทำสำเนาหรือคืนให้ได้

ประเทศที่มีเอกสารมรดกที่น่าสนใจอาจถามประเทศอื่นว่ามีความสนใจหรือไม่ หากสนใจก็อาจสำเนาให้ได้

๕. หลักเกณฑ์ให้การคัดเลือก

ที่ประชุมตกลงกันว่า หลักเกณฑ์ควรเป็นดังนี้

๕.๑ การมีผลต่อประวัติของโลก นอกบริเวณพรมแดนของวัฒนธรรมของชาติ

๕.๒ แจ้งให้ทราบถึงช่วงเวลาที่สำคัญต่อประวัติการณ์ของโลก หรือทำให้คนปัจจุบันเข้าใจในความสำเร็จของช่วงเวลานั้นๆ

๕.๓ แจ้งให้ทราบสถานที่ หรือ ภูมิภาค ซึ่งได้ก่อให้เกิดพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ หรือ วัฒนธรรมของโลก

๕.๔ แจ้งให้ทราบถึงชีวิต หรือผลงานของบุคคล หรือ ชุมชน ซึ่งได้ก่อให้เกิดเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์โลก หรือวัฒนธรรมโลก

๕.๕ แจ้งให้ทราบเนื้อเรื่อง หรือ แก่นของเรื่องที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์โลก หรือ วัฒนธรรมโลก

๕.๖ มีรูปแบบ หรือทำนองแต่งที่โดดเด่น และเป็นตัวอย่างของเอกสารมรดกในระดับโลก

๕.๗ มีคุณค่าทางสังคม และวัฒนธรรมในระดับโลก

ที่กล่าวมาแล้ว ทั้ง ๗ ข้อข้างต้น นั้นเป็นเพียงหลักเกณฑ์สำคัญลำดับต้นเท่านั้น แต่ยังมีหลักเกณฑ์ระดับที่มีความสำคัญอีก ๒ หลักเกณฑ์ คือ

ก. มีความสมบูรณ์ในตัวเอง

ข. เป็นเอกสารหายากอย่างยิ่ง

หมายเหตุ :

- คณะกรรมการระหว่างประเทศที่ปรึกษาโครงการ เป็นผู้ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาขึ้นทะเบียนเอกสารมรดกเป็น มรดกโลก

- คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงานความทรงจำแห่งโลก เป็นผู้กำหนดเอกสารมรดกของประเทศ และคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงานความทรงจำแห่งโลก เป็นผู้กำหนดเอกสารมรดกของภูมิภาคโดยอาจใช้หลักเกณฑ์ระหว่างประเทศเพื่อการคัดเลือกได้

๖. ปัญหาทางกฎหมาย

เนื่องจากในขณะนี้ มีการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และการจัดเก็บเอกสารมรดกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นจึงมีปัญหาทางกฎหมายตามมาดังนั้นที่ประชุมจึงเห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยกฎหมายขึ้นเพื่อดูแลด้านนี้

๗. การฝึกอบรม

การฝึกอบรมภายใต้แผนงานเพื่อการดำเนินการโครงการเฉพาะ เป็นความรับผิดชอบของสำนักงานแผนงาน การฝึกอบรมด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทั่วไป เป็นความรับผิดชอบของ PGI

๘. การเงิน การตลาด และการสร้างความตระหนัก

ควรแสวงหาความสนับสนุนทางการเงินจากภาคเอกชน เช่น มูลนิธิต่างๆ ซึ่งมีความสนใจควรจัดทำ ซีดี-รอม และวีดีโอคลิ๊ป เพิ่มจากโปสเตอร์ และอนุสารซึ่งจัดทำอยู่แล้ว ขอให้คณะกรรมการว่าด้วยการตลาดพิจารณาเชิญผู้เชี่ยวชาญร่วมเป็นกรรมการ

๙. การบริหารจัดการ

ให้มีการจัดพิมพ์เอกสารคู่มือการอนุรักษ์เอกสารมรดก “The General Guidelines to Safeguard Documentary Heritage” และเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะ

ที่ประชุมคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วย “แผนงานความทรงจำแห่งโลก” ณ สำนักงานใหญ่ของยูเนสโก กรุงปารีส ระหว่างวันที่ ๓-๕ พฤษภาคม ๒๕๓๘ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

๑. ยืนยันวัตถุประสงค์ของแผนงาน

“ความทรงจำแห่งโลก” เพื่อเป็นการปกป้องเอกสารของโลก เพื่อการกระจายอย่างกว้างขวาง ตามแนวทางประชาธิปไตย และเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของเอกสารมรดกและความจำเป็นในการอนุรักษ์

ทั้งนี้ โดยการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกัน และมีความสำคัญเท่ากัน ๔ ประการคือ

๑.๑ จะใช้เทคนิคที่เหมาะสมที่สุดในการอนุรักษ์เป็นองค์กรประสานงาน

๑.๒ จะช่วยเหลือให้สามารถเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่มีการกีดกันรังเกียจผู้ใช้

คนหนึ่งคนเดียว

๑.๓ จะเพิ่มกิจกรรมสร้างความตระหนักในการมีอยู่ และความสำคัญของเอกสารมรดก

ให้รู้ทั่วกันมากขึ้น

๑.๔ จะส่งเสริมแผนงาน และผลผลิตของแผนงาน ให้กระจายสู่มหาชนอย่างกว้างขวางที่สุด

๒. ข้อเสนอเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรประกอบ

๒.๑ ขอยืนยันให้ยูเนสโกแต่งตั้งคณะกรรมการระหว่างประเทศที่ปรึกษาแผนงานเป็นการถาวร

๒.๒ คณะกรรมการระหว่างประเทศที่ปรึกษาแผนงาน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านอนุรักษ์ ได้รับการคัดเลือกในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ไม่ใช่ตัวแทนของประเทศผู้อำนวยการยูเนสโกเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการนี้

๒.๓ คณะกรรมการระหว่างประเทศที่ปรึกษาแผนงาน ประกอบด้วยกรรมการระหว่าง ๑๐-๑๕ คน และผู้สังเกตการณ์จำนวนหนึ่ง

๒.๔ ประธานสภา PGI และ คณะอนุกรรมการของคณะกรรมการระหว่างประเทศฯ เป็นกรรมการนอกทำเนียบ (ex-officio)

๒.๕ คณะกรรมการระหว่างประเทศฯ มีวาระ ๓ ปี และอาจได้รับการต่ออายุอีกวาระหนึ่งเพื่อให้เกิดการต่อเนื่อง กรรมการจำนวนหนึ่งจะได้รับการต่ออายุให้อยู่ในคณะกรรมการชุดใหม่

๒.๖ เสนอให้มีทะเบียนเอกสารมรดกในระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศอาจมีคณะกรรมการระดับภูมิภาคก็ได้ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ คณะกรรมการระหว่างประเทศฯ จะเป็นองค์กรประสานงาน

๒.๗ เสนอให้ยูเนสโกพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่ๆ พยายามให้มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง แต่อยู่ในกรอบของกฎหมายของประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศ

๒.๘ เสนอให้คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีขอให้สำรวจมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับเอกสารทุกประเภท และจัดทำรายงานเสนอคณะกรรมการระหว่างประเทศฯ เพื่อพิจารณาโอกาสในการเข้าถึงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

๒.๙ เสนอให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจการตลาด ภายในต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๙

๒.๑๐ เสนอให้จัดพิมพ์ Guidelines to Safeguard Documentary Heritage ในภาษาทางการของยูเนสโกทุกภาษา และจัดให้มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

๒.๑๑ ให้รวบรวมเอกสารให้เพียงพอและจัดให้มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง เอกสารตีพิมพ์อาจมีอยู่ในแผนงานปกติของยูเนสโกและในเอกสารของมูลนิธิ บริษัท องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศต่างๆ

การประชุมครั้งที่ ๓

การประชุมคณะกรรมการครั้งที่ ๓ จัดขึ้น ณ กรุงทาชเคนท์ (Tashkent) ประเทศอุซเบกิสถาน (Uzbekistan) ระหว่างวันที่ ๒๙ กันยายน - ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีเรื่องพิจารณา ดังนี้

๑. พิจารณาบททวนหลักเกณฑ์ ที่ประชุมเห็นสมควรจัดให้เอกสารจดหมายเหตุเป็นเอกสารมรดกได้ เอกสารจดหมายเหตุบางกลุ่มอาจตกอยู่ในอันตราย นอกจากนี้เอกสารจดหมายเหตุก็มีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ จึงควรช่วยเหลือในการอนุรักษ์เอกสารมรดกของชาติ

๒. พิจารณาเอกสารมรดกที่รัฐสมาชิกเสนอ มี รัฐสมาชิก ๓๓ ประเทศ เสนอเอกสารมรดกให้พิจารณา เอกสารมรดกของประเทศที่ได้รับการรับรองจากการประชุมครั้งนี้ให้ขึ้นบัญชีเป็นเอกสารมรดกโลกมีจำนวน ๒๒ รายการ

๓. เอกสารที่ได้รับอนุมัติให้ใช้ตราสัญลักษณ์ของแผนงานความทรงจำแห่งโลก ได้แก่

- ๑) Chinese Traditional Folk Music (จีน)
- ๒) Tamil Palm-Leaf Manuscripts (อินเดีย)
- ๓) The Matenadaran Collection of Ancient Manuscripts (อาร์มีเนีย)

๔. มติเกี่ยวกับเอกสารมรดกที่เป็นชิ้นส่วนแยกกัน (**Fragmented finds collections**) เสนอให้สถาบันทุกแห่งที่มีชิ้นส่วนของเอกสารกลุ่มเดียวกัน แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเสนองานจากแต่ละสถาบันทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางและหารือเกี่ยวกับการบริหารเอกสารเหล่านั้นต่อไป

๕. การสนับสนุนทางการเงิน

ควรมีกองทุนสำหรับเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และจะช่วยให้ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งเงินทุนนอกงบประมาณ

๖. การจัดตั้งเครือข่ายวัฒนธรรม ขอให้จัดขยายขอบเขตเครือข่ายวัฒนธรรมให้ครอบคลุมแผนงานความทรงจำแห่งโลก เช่นตัวอย่าง Heritage Net in Central Asia เป็นต้น

๗. เสนอให้ยูเนสโก เชิญรัฐสมาชิก ดำเนินการดังนี้

๗.๑ ช่วยเหลือรัฐสมาชิกในการกำหนดนโยบาย เกี่ยวกับบทบาทของห้องสมุดจดหมายเหตุและศูนย์สารสนเทศ ในฐานะเป็นประตูนำไปสู่สังคมสารสนเทศ

๗.๒ จัดการเร่งรัดให้ประชาชนเข้าถึงเอกสารมรดกที่เกี่ยวกับข้อมูลชาวสลาฟมาซัน

๗.๓ พัฒนาการเข้าถึงโดยระบบ On-line และ off-line ในด้านการศึกษาวិทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม ให้เป็น **global information commons**

